

Brondocument Associatie Wijkteams in de wereld

Augustus 2024

Inhoud

1. Uitgangspunten van het netwerk Associatie Wijkteams	1
2. Wat is onze (transformatie) boodschap?.....	2
1. Werken in de leefwereld	2
2. Ruimte voor ondersteuning van inwoners.....	2
3. Werken in een sociaal ecosysteem.....	3
3. Hoe werken de leden in landelijke programma's?.....	3
4. Ondersteuning programmateam	4

1. Uitgangspunten van het netwerk Associatie Wijkteams

We worden als Associatie Wijkteams op vele plekken, vanuit verschillende programma's gevraagd om mee te denken vanuit het perspectief van wijkteams. Om de lust en de last te spreiden vragen we inspanning van alle leden hierin. Vele handen maken licht werk. In dit document vind je achtereenvolgens:

1. het verhaal dat we uitdragen (gebaseerd op de strategische koers en Why en How)
2. onze werkwijze daarin, hoe nemen leden deel
3. hoe faciliteert het programmateam

Om te beginnen: waar doen we het voor? Wat is onze missie voor inwoners?

Iedereen wil ergens bij horen, iedereen wil ergens van unieke betekenis zijn en niemand is perfect.

Onze missie is dat inwoners in Nederland ervaren:

1. Dat ze worden gesteund in het zelf realiseren van
 - bestaanszekerheid, zoals wonen & inkomen,
 - betekenisvol meedoen oftewel participatie,
 - het hebben van een sociaal netwerk met liefdevolle, duurzame relaties
 - jezelf en dus anders kunnen zijn. De samenleving accepteert variatie, neurodiversiteit, kwetsbaarheid en verdraagt het ongemak dat dat (soms) ook geeft, iedereen mag meedoen op de eigen wijze en het hoeft niet perfect.
2. Dat ondersteuning om bovenstaande te bereiken gericht is op de context (buurten, wijken, sociale verbanden). Niet alles is een individueel probleem. En als de context goed is, gedijt het individu beter.
3. Dat individuele ondersteuning om bovenstaande te bereiken, laagdrempelig beschikbaar is, bijvoorbeeld, zowel fysiek als digitaal binnen lopen bij een sociaal wijkteam en binnen vijf dagen een afspraak gemaakt.
4. Dat die ondersteuning samen met inwoners is afgestemd op hun eigen situatie, wensen en behoeften. Er is sprake van maatwerk, unieke antwoorden op unieke vragen, zonder de belofte alles op te lossen. Realistisch en bescheiden in de doelstelling, de inwoner is de expert.
5. Dat beslissingen altijd samen worden genomen en dat de geboden ondersteuning door het lokale team altijd met toestemming van de inwoner worden uitgevoerd (ook wanneer er andere betrokkenen met aanvullende bevoegdheden erbij komen).
6. Dat niet altijd alles mogelijk is. Goed samenleven gaat ook over het rechtvaardig verdelen van de beschikbare middelen. Maar altijd wordt er samen onderzocht wat er wèl kan. En dat blijkt dan weer verassend veel.

2. Wat is onze (transformatie) boodschap?

1. Werken in de leefwereld

Hulp bieden en samenwerken Lokale teams werken in de leefwereld van inwoners, omdat de situatie van een inwoner grotendeels de ondersteuning bepaalt. Alleen in de leefwereld kan aangesloten worden op inwoners. Eerst aansluiten en dan toevoegen middels ondersteuning. Uitgangspunt is dus telkens: present zijn en de inwoner en de situatie kennen. Lokale teams bieden ook zelf (praktische) hulp en ondersteuning als nodig. Lokale teams zijn in de samenwerking een betrouwbaar en vrijdenkend partner. Ze werken zelfstandig gelijktijdig met anderen (en niet volgordelijk), op basis van hun eigen kernopdracht.

De inwoner is de expert. Regie voeren doet de inwoner. Mensen weten vaak wel wat zij nodig hebben, soms met wat doorvragen of eerst het verminderen van spanning op verschillende levensgebieden. Lokale teams gaan gelijkwaardig en inclusief met inwoners om en sluiten aan bij hun behoeften. Lokale teams zijn bereikbaar voor inwoners met hun vraagstukken en talenten, door inwoners en buurten te ondersteunen en als het nodig is door te pakken. Lokale teams werken altijd met toestemming van de inwoner, en blijven er ook bij als partners met aanvullende bevoegdheden erbij komen als de situatie daar om vraagt.

Doen wat nodig is. Samen met de huisarts vormt het lokale team de basis in de wijk. Lokale teams hebben een **brede opdracht** gericht op het versterken van de context en wegnemen van (structurele) oorzaken. Dat vraagt vakmanschap. Daarvoor zijn 'praktisch wijze werkers' nodig, die samen met de inwoner met veel kennis en kunde in de situatie beoordelen, wat het goede is om te doen en wat wél mogelijk is. Lokale teams werken op de grens van informele en formele zorg en moeten beide werelden verbinden. Daarbij is geen sprake van een instrumenteel of lineair proces van triage naar resultaat van de interventies. Het gaat om een menselijk en complex proces, waarbij verbinding en ontmoeting centraal staan om het verschil voor inwoners te kunnen maken. De ervaring leert dat we niet altijd precies weten wat er aan de hand is bij een inwoner, we niet alles kunnen oplossen of voorkomen en niemand compleet zicht heeft op veiligheid. Daarom staat het proces met en van de inwoner centraal, zodat lokale teams echt doen wat nodig is. Stap voor stap, samen met en door inwoners, sociaal sterke mensen en buurten ontwikkelen. Met oog voor de variatie tussen mensen, wijken en gemeenten

2. Ruimte voor ondersteuning van inwoners

Voldoende capaciteit en financieel budget. Sociale duurzame ondersteuning is mensenwerk en dat kost tijd. Hoeveel dat is hangt af van de lokale omstandigheden en de specifieke opdracht van een lokaal team. Lokale teams worden lumpsum gefinancierd, zonder onnodige administratieve lasten. Hierbij vervangen zoveel mogelijk algemene voorzieningen de PXQ financiering. Bij onvoldoende capaciteit en niet passende financieringsvormen zal de effectiviteit van lokale teams afnemen en hun bijdrage aan IZA, GALA, WOZO, Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario Jeugd- en Gezinsbescherming te weinig effectief zijn.

Veranderingsprocessen kosten tijd. Om effectief te kunnen veranderen is het nodig vast te houden aan de transformatiedoelen, en van daaruit stug door te zetten. Lokale teams sluiten aan op de leefwereld en dat moet in de praktijk gebeuren. Dus de vraag is: hoe gaan we de praktijk verder verbeteren vanuit een lerende insteek? Daar moet voldoende tijd en ruimte voor zijn. Dat is geen methodiek volgens een blauwdruk, maar een menselijk proces. Alleen op die manier maken we het beter voor inwoners en wijken, en blijven we binnen de budgetten. Want dat laatste is zeker ook de doelstelling van lokale teams: verstandig omgaan met de beschikbare middelen, wetende dat er grenzen aan de gemeentekas zitten.

Met het oog op maatschappelijke opgaven Lokale teams werken met verantwoordelijkheid voor maatschappelijke opgaven en scherpe keuzes per gebied, dat wil zeggen, met realistische en bescheiden doelen. De beweging wordt gevolgd met behulp van uniforme indicatoren en een verhalend verantwoordingssysteem. Goed volgen in de complexiteit moet je inregelen, we gaan op zoek naar meer uniforme indicatoren gericht op de resultaten voor de inwoner. Verantwoorden doe je altijd ook verhalend; alleen kwantitatief verantwoorden leidt altijd tot perverse prikkels.

3. Werken in een sociaal ecosysteem

Netwerksturing. Waarde toevoegen gebeurt altijd in en met het netwerk in de leefwereld van inwoners, in partnerschap, waar menselijke relaties het uitgangspunt zijn, als in een sociaal ecosysteem. Dat vraagt om een helder en breed bewustzijn van de lokale opgave. Overal geef je het sociaal domein daarom lokaal vorm, gebiedsgericht georganiseerd met een beperkt aantal spelers per gebied. Je werkt samen met inwoners en netwerkpartners in een beweging waarin de richting helder is en je stap voor stap verder komt met elkaar. Voor volwassen partnerschap moet je elkaar kennen en kunnen vertrouwen. Weten wat de verschillende taken en verantwoordelijkheden zijn, en de verschillende perspectieven doorleefd hebben. Dat is geen kwestie van op schrift stellen, dat moet in de ontmoeting plaatsvinden. Samenwerken moet dus ook je opdracht zijn. Daar moet voldoende tijd en ruimte voor zijn.

Er wordt gestuurd vanuit dat sociale ecosysteem en geleerd en bijgestuurd op basis van de concrete ervaringen. Waarbij praktijk en beleid hand in hand gaan, en praktijk de basis wordt van het beleid. Dat betekent soms met lef eerst doen en daarna pas in beleid gieten. Om effectief te kunnen veranderen is het nodig vast te houden aan de transformatiedoelen, en van daaruit stug door te zetten. We moeten bestuurlijk leren om te begrijpen wat dat praktisch betekent 'Als je doorhebt dat het gaat om complexe processen, wordt het weer heel simpel'. Dat is geen methodiek volgens een blauwdruk, maar een menselijk proces. Alleen op die manier maken we het beter voor inwoners en wijken, en blijven we binnen de budgetten.

Beslismacht zo dicht mogelijk bij de leefwereld. Wat lokaal kan, moet je lokaal houden. Lokale teams kunnen daarbij niet alleen een professioneel perspectief inbrengen, maar ook het perspectief van inwoners die minder goed gehoord en gevonden worden aan beleidstafels. Het belangrijkste wat ons echter te doen staat, gaat over versterking van de samenwerking en vakmanschap. Dat vraagt vooral elkaar leren kennen, elkaars taal begrijpen, en samenwerken over de grenzen van je opdracht heen. Dat is altijd maatwerk. Dat organiseer en versterk je lokaal. Omdat in iedere gemeente het vertrekpunt verschilt, is de weg hiernaar toe voor iedere gemeente anders. De gemeente ondersteunt het wijkteam op maat, zoals lokale teams ook de inwoner op maat ondersteunen. Grotere gemeenten nemen als dat nodig is extra verantwoordelijkheid, met respect en waardering voor de lokale kleuring bij kleine gemeenten.

Landelijke focus. Het Rijk vragen we deze beweging te versterken. Er lopen nu vele landelijke programma's, vanuit vele invalshoeken en beleidsterreinen. Dat leidt tot onoverzichtelijkheid, versnippering en interne tegenstrijdigheden. We werken bij voorkeur in een structuur waarin de maatschappelijke opgaven per buurt en wijk bepaald in de daar aanwezige 'wijkallianties' (samenwerkingsverbanden) opgetild naar ieders taak en verantwoordelijkheid. Het Rijk werkt daarbij aan congruente wetgeving, die in de praktijk in het sociaal domein bij elkaar komen. Professionals (en organisaties) moeten niet buiten de lijntjes hoeven kleuren. Geef ze passende lijntjes, óf de ruimte.

Als je bovenstaande consequent uitvoert:

1. Zijn inwoners meer tevreden en hebben zij meer regie over hun leven.
2. Zijn netwerk partners meer tevreden.
3. Kost het minder geld, niet alleen in onze sector, maar ook in aanpalende sectoren.

3. Hoe werken de leden in landelijke programma's?

Op basis van onze gezamenlijke visie en missie praten leden op de verschillende landelijke plekken mee en terug, om het praktijkperspectief toe te voegen aan het beleid. We vertellen bij voorkeur een constructief verhaal: zo zien we voor ons dat het wèl kan. Niet altijd en overal lukt het al om te vertrekken vanuit de concrete leefwereld van inwoners en in wijken en van daaruit onderzoeken wat beroepspraktijken en beleid daar aan toe kunnen voegen. We snappen dat het tijd kost om dat 'tussen de oren te krijgen'.

Vanuit de inhoud praten we mee. Welke vorm en inrichting daarbij hoort, bepaal je lokaal, binnen je gemeente. De Associatie is geen branche waarmee je landelijk afspraken kunt maken. Deelnemers aan landelijke werk/projectgroepen maken dus ook geen landelijke afspraken over welke methodiek gevolgd

zou moeten worden. We denken met de leden wèl na over kwaliteitseisen die bij die inhoud zouden moeten horen (vanuit onze lijn van het [kwaliteitsstatuut](#)). Wijkteams zijn een 'nieuw vak' waarbinnen nog veel, zo niet alles, ontwikkeld moet worden. Dat ontwikkelen doen we vanuit de praktijken. Dus zelf ook in een netwerkstructuur. Alleen dat leidt tot duurzame resultaten. Dat vraagt tijd. Omdat transformeren voor iedereen moeilijk is, en nog niet altijd meteen lukt, praten leden veel terug (en zeggen ze: *werkt niet, gaat niet, kan niet, helpt niet*). Dat doen ze met 'de ogen op de bal'. Altijd ook op zoek naar wat er dan wèl mogelijk is. Constructief. Want we snappen dat ook het transformeren van de sturing tijd vraagt. Bij volwassen partnerschap hoort óók het wederzijds aanspreken en scherp benoemen wat je aan negatieve effecten ziet gebeuren. Niet om te beschuldigen, maar om te verkennen waar de oplossing zit.

4. Ondersteuning programmateam

Het programmateam kan op vier manieren ondersteunen hierin:

1. Zorgen voor goede informatie en communicatie, zodat leden op de hoogte zijn van de grote lijn in de landelijke ontwikkelingen (op schrift, samenvattingen maken).
2. Zorgen dat de landelijke vragen bij de leden terecht komen (en vice versa), en dat de deelnemers onderling in contact kunnen staan (telefonisch, via mail).
3. Ad hoc meedenken hoe onderstaande boodschap in een concreet vraagstuk geadresseerd zou kunnen worden (incidenteel, niet structureel). Dat wil zeggen: als lid neem je de inhoud van het vraagstuk van de werk/projectgroep tot je, het programmateam fungeert vervolgens als klankbord (wat is een logische boodschap om nu te brengen).
4. Lijnen helpen bij elkaar brengen, ondersteunen van 'kernteam TS en kernteam HA" (telefonisch, mail, voorbereiden van/aanwezig bij voorbereidend overleg).